

A fi sau a nu fi transdisciplinar

Vasile Chira,

Inconsistența limitei dintre ființa și neant, dar mai ales----- diferența ontologică imensă pe care o antrenează un astfel de pasaj, nuanțe surprinse genial de dilema existențială din „Hamlet”, se aplică și în cazul raportului dintre disciplinaritate și transdisciplinaritate.

Linia de demarcație - deși discretă (camuflată într-o prepoziție latină), ignorată încă de mulți intelectuali angajați în demersul cognitiv de tip clasic, monadic, autist, unilateral, fie ei oameni de știință, filosofi, teologi, scriitori sau artiști - e capabilă să schimbe radical paradigma gnoseologică, epistemologică a postmodernității, într-un cuvânt, să reconfigureze weltanschauung-ul științific, metafizic, cultural și artistic.

Realitățile și maladiile spiritului contemporan, hipertehnologizarea, decriptarea genomului uman, ingineria genetică, nanotehnologia, inteligența artificială, robotica, desființarea granițelor dintre ficțiune și real, turismul în spațiul cosmic, transhumanismul, singularitatea tehnologică, tensiunile geopolitice, conflictele interreligioase, fundamentalismele, panterorismul, bolile cu caracter pandemic, încălzirea globală, relativismul axiologic, gerontologia socială, demersul globalizant, mondializarea economică, dezechilibrul financiar, criza sensului etc. sunt evidente care reclamă o abordare de tip pluri-, inter- și transdisciplinar.

Cele peste 8.000 de discipline academice, monospecializarea excesiva, fragmentarea cunoasterii fac imposibila comunicarea intre oameni. Prin postularea pluralitatii Nivelelor de realitate, atat ale Obiectului, cat si ale Subiectului, teoria transdisciplinara initiaza dialogul intre diversele domenii stiintifice, culturi si religii.

Pluridimensionalitatea realitatii, confirmata de fizica cuantica (Max Planck, Erwin Schrodinger, Werner von Heisenberg, Max Born, Wolfgang Pauli, Niels Bohr), de logica tertului inclus (Stephane Lupasco), de principiul indecidabilitatii (K. Goedel), de Nivelele de realitate (Basarab Nicolescu) ne obliga sa adoptam o viziune holistica asupra existentei, ne invita la abandonarea pozitiiilor binare de tipul pro si contra si la incercarea de conciliere a extremelor.

A fi transdisciplinar inseamna a fi familiarizat cu metodologia Transdisciplinaritatii, a avea o minima cultura din toate domeniile spiritului: stiintifica, filosofica, mitologica, teologica, literara, artistica, istorica etc, a avea imunitate culturala, inteligenta logica si emotionala, spirit speculativ, sensibilitate metafizica, luciditate, inseamna a fi deschis la minte (open-minded), obiectiv si tolerant fata de diversele modele identitare, cultural-religioase.

A nu fi transdisciplinar inseamna a te situa la periferia cunoasterii, a fi provincial in raport cu spiritul, a fi sclavul unui sistem subiectiv de valori, limitat si autosuficient, a fi exclusivist, egoist, intolerant, opac la orice tip de alteritate, la orice experienta culturala si spirituala.

Sub semnul acestor idei si imperative metodologice, s-a desfasurat in perioada 3-6 iunie 2018, in Aula Facultatii de Studii Europene a Universitatii "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca, Congresul international "Being Transdisciplinary", organizat de Acad.Prof. univ.Dr.Dr.h.c.mult. Basarab Nicolescu, presedinte al CIRET (Centrul International de Cercetare si Studii Transdisciplinare), din Paris, in colaborare cu Prof. Dr. Atila Ertas, Presedinte The Academy of Transdisciplinary Learning & Advanced Studies -ATLAS(SUA), Universitatea "Babes-Bolyai", din Cluj-Napoca, Departamentul de Inginerie Mecanica, Texas Tech University si Centrul International de Cercetare si Studii Transdisciplinare (CIRET), Franta.

De asemenea, Congresul a avut ca parteneri o serie de institutii si foruri academice: Primaria Municipiului Cluj-Napoca, Delegatia Permanenta a Romaniei la UNESCO, Comisia Nationala a Romaniei pentru UNESCO (CNR-UNESCO), Academia Romana, Institutul Cultural Roman (ICR), Facultatea de Studii Europene (FSE), Fundatia pentru Studiul Nanoneurostiintelor si Neuroregenerarii (FSNN), Institutul RoNeuro, Institutul de Cercetari Europene, Cluj-Napoca, Romania (CCSIT), Universitatea Tehnica din Cluj-Napoca (TUCN), Romania, Institutul de Studii Transdisciplinare in Stiinta, Spiritualitate, Societate (IT4S), Bucuresti, Romania si Cluj-Napoca City Hall.

Acest important eveniment academic care a transformat pentru cateva zile orasul Cluj intr-o capitala mondiala a transdisciplinaritatii a gazduit 88 de cercetatori din 19 tari. Au avut loc 12 conferinte si 46 de comunicari la mesele rotunde.

In cadrul Congresului au fost onoarti si celebrati prof. univ. dr. Raymond T. Yeh (Universitatea din Minnesota (SUA), membru de onoare in Comitetul de conducere ATLAS) si Prof. univ.Dr. Dr.hc.mult.Ioan-Aurel Pop, Presedinte al Academiei Romane, Rectorul Universitatii "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca, Bob Block, Founder and Managing Partner of LiTricity, CA, USA. De asemenea, ATLAS(SUA) a oferit cateva premii: Doamna Dr. Magda Stavinschi (Institutul de Studii Transdisciplinare in Stiinta, Spiritualitate, Societate (IT4S), Bucuresti si CIRET, Paris), a primit medalia de onoare ATLAS, iar domnilor, Prof. Dr. Domingo Adame Director of the Magazine Theatrical Research of the Veracruzana University, Mexico si Dr. Sacha Kagan Research Associate Institute of Sociology and Cultural Organization (ISKO) Germany li s-a decernat Basarab Nicolescu Transdisciplinary Science & engineering award.

Lucrarile conferintei au fost deschise de Prof.univ. Dr. Pr. Ioan Chirila, presedintele Senatului Universitatii "Babes-Bolyai" dupa care au luat cuvantul Emil Boc, primarul orasului Cluj-Napoca, Inalt Prea Sfinia Sa, Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramuresului si Salajului, Adrian Cioroianu, Ambasador al Romaniei la UNESCO, Prof. dr. Nicolae Paun, decanul Facultatii de Studii Europene, Prof. Dr. Atila Ertas, presedintele ATLAS si Acad.Prof. dr. Basarab Nicolescu, presedintele Conferintei.

Congresul a continuat cu interventia academicianului Basarab Nicolescu (Franta):

A fi transdisciplinar, piatra de temelie a confruntarii cu provocarile secolului XXI in care domnia sa a aratat ca sensul sintagmei "A fi transdisciplinar" difera in functie de nivelul de intelegere al cititorului.

Primul inteles al sintagmei "Being transdisciplinary" este legat de Fiinta transdisciplinaritatii i.e.fiinta unitatii cunoasterii careia ii acordam o semnificatie filosofica, independenta de orice interpretare religioz-dogmatica.

Al doilea inteles al conceptului de "Being transdisciplinary" se refera la calitatea de cercetator, de specialist in metodologia transdisciplinara care implica o deschidere culturala si o evolutie spirituala din partea cercetatorului , pentru a fi capabil sa realizeze unificarea Subiectului si a Obiectului prin actiunea Tertului ascuns.A treia semnificatie a lui "Being transdisciplinary" este incercarea de a face fata provocarilor lumii contemporane.

In concluzie, doar prin unificarea acestor trei sensuri, metodologia transdisciplinara poate deveni piatra de temelie a provocarilor secolului XXI: transumanismul, antropocenul si panterorismul.

Excelenta Sa, Dr. Emil Hurezeanu, Ambasadorul Romaniei in **Germania**, a sustinut o **comunicare cu titlul Conflictul civilizatiilor - aspecte transdisciplinare** in care a prezentat Teoria civilizatiilor si opozitia dintre cele doua scoli opuse : una care afirma conflictul dintre civilizatii si alta care sustine multiculturalismul. Cea din urma are o lunga istorie, de la Oswald Spengler (1926), la Samuel Huntington (1996).

Daca in perioada Razboiului rece, lupta se ducea intre ideologiile politice, dupa 1990, religiile devin principalii actori ai conflictului.

In incheierea expunerii sale , Emil Hurezeanu reitereza si chestioneaza solutia propusa de Basarab Nicolescu : in ce masura conflictul dintre civilizatii, culturi si religii ar putea fi depasit prin intermediul unui demers dialogic transdisciplinar/

Comunicarea Prof.univ.Dr. Raymond T. Yeh (Universitatea din Minnesota (SUA) membru de onoare in Comitetul de conducere ATLAS) , **A fi transdisciplinar.Arta de a face conexiuni semnificative (Address Keynote)** s-a axat pe perspectivele deschise in urma conexiunilor intre diversele stiinte, subliniind ca exista si riscul de a ajunge la "inovatii perturbatoare" atunci cand nu sunt respectate principiile metodologiei transdisciplinare.

Filosoful, scriitorul si teologul Vasile Chira (Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu / Romania) a sustinut o comunicare cu titlul **Frica si sacrul.Ontologia si fenomenologia teofobiei/ The Fear and The Sacred. The Ontology and the Phenomenology of Theophobia.** Dupa o scurta introducere in care a vorbit despre natura fricii, distinctia dintre frica si angoasa, angoasa metafizica, gama de manifestari fobice referitoare la Dumnezeu, sacru, religii, sfinti, lacasuri si obiecte de cult, ritualuri religioase, rugaciuni etc. a abordat Teama ca mecanism de aparare, Mecanisme fiziologice ale fricii, Fenomenologia fricii, Religia si frica, Frica si crestinismul, Conceptul de frica si anxietate la Kierkegaard, Frica la Sigmund Freud, Teama de sacru la Rudolf Otto, Teologia fricii la Hans Urs von Balthasar, Analiza existentiala a fricii la Martin Heidegger, Frica in literatura biblica, Frica in literatura patristica, Teofobia, Formele teofobiei, Tabloul simptomatic al teofobiei, Cauzele

teofobiei, Etiologia metafizica a comportamentului fobic, Impactul socio-profesional al teofobiei, Terapia teofobiei etc., Antropofobia divina si Etiologia metafizica a comportamentului fobic.

In comunicarea sa, **O abordare transculturala a abuzului de substante in adolescenta**, psihologul sibian, Mihai Copaceanu, a prezentat cateva statistici recente, alarmante, legate de consumul de substante psihoactive in lume, identificand cauzele consumului de droguri, mecanismele neuronale si solutiile care ar putea stopa sau reduce acest fenomen, de la parenting , la abordari de tip pluridisciplinar, inclusiv initierea unor modificari legislative.

Alte comunicari, extrem de actuale si profunde ,pe care din lipsa de spatiu nu le putem rezuma aici, s-au referit la urmatoarele subiecte:

Transdisciplinaritatea si realizarea potentialitatii personale(Prof univ.Dr. Paul Gibbs, Anglia);
Creierul cuantic sau modul in care transdisciplinaritatea poate deschide o noua era neurostiintifica(Prof.univ.Dr. Dafin F. Muresanu, Presedintele Departamentului de Neurostiinte, Universitatea de Medicina si Farmacie "Iuliu Hatieganu", Cluj-Napoca, Romania);

Programul de formare universitara transdisciplinara integrata (TD-IGTP) in stiinta, inginerie si afaceri: Atila Ertas (SUA), Samuel Denard (SUA), Utku Gulbulak (SUA), Shaun Foreman (SUA); **Miscarea transdisciplinara in Forefront, in Afaceri si Marketing**(Linda Golden ,SUA);**Reinventarea consilierii educationale prin utilizarea tehnologiilor psihometrice** (Dumitru Grigore, Romania);
Transdisciplinaritatea, Mecatronica si invatarea organizationala (Vistrian Maties ,Romania);
Perspectiva transculturala si educatia SMART(Diana Vlasin, Romania); **Obiectivele sunt subiective** (Cantemir Mambet, Romania);**O abordare practica transdisciplinara a inovatiei de produse si servicii** (Robert Peterson ,SUA);**Cercetarea transdisciplinara in domeniul asigurarilor si managementului riscului** (Patrick Brockett, SUA);**Unelte de antreprenor al secolului XXI**(Robert Block, SUA); **Biblioteca transdisciplinara** (Raphael Juan-Bouysset, Franta);**Transdisciplinaritatea si comunicarea in domeniul sanatatii: "Dr. Google"**(Mihaela Caba-Madarasi, Italia);**Rolul observarii in "Being Transdisciplinary"** (Adrian Mirel Petrariu, Romania);**Reinnoirea in gradina scolii. O experienta educationala transdisciplinara** (Ana Maria Fomin, Romania); **Proiectul "Balet. Educatie. Transdisciplinaritate"**(Corina-Nicoleta Dindelegan, Romania); **Intreband educatia transdisciplinara - teorie vs. practica**(Mirela Muresan, Romania);**Sustenabilitatea in spatiile transdisciplinare de posibilitate**(Prof. Dr. Sacha Kagan, Germania);
Teatru transdisciplinar pentru reincarcarea fiintei si a lumii (Prof. Dr. Domingo Adame, Mexic);
Cybersemiotica si cautarea unei teorii transdisciplinare non-reductioniste a stiintei care include fenomenologia, hermeneutica si spiritualitatea(Prof. Dr. Seren Brier , Danemarca);**Alchimia Urbana, Transformarea devastarii in speranta si revitalizare prin arta si creativitate**(Dr. Lily Yeh , SUA);
Mostenirea lui George Kozmetsky in educatia transdisciplinara (Prof. Dr. Juan M. Sanchez , SUA);
Problema constiintei in secolul XXI (Dumitru Constantin-Dulcan, Romania);**Cercetarea transdisciplinara in imagistica prin rezonanta magnetica a tulburarilor neurodegenerative** (Esin O. Isik ,Turcia);
Necesitatea unei abordari transdisciplinare in literatura comparata (Benedicte Letellier , Franta);
Constructii transdisciplinare in stiintele limbilor (Julieta Haidar ,Mexic); **Proiectarea unui curs intergenerational catre viitor**(Peter J. Whitehouse ,Canada); **Imbatranirea si varsta, tema periculoasa****De la monologii disciplinelor la interdisciplinaritatea fragila**(Adriana Teodorescu , Romania); **Natura ca discurs** (Susannah Hays, SUA); **Utilitatea medicinei integrative in societatea contemporana** (Paulo Nuno Martins, Portugalia);**Model transdisciplinar de recuperare a identitatii alimentelor mexicane**(Jose Cortes Zorrilla ,Mexic); **Experienta sociala a luminii si iluminatului in imaginatia colectiva** (Prof. Dr. Gustavo Aviles , Mexic); **Compozitia geometrica pentru arte vizuale si valentele sale transdisciplinare**(Cristian Ungureanu, Romania); **Cadru comun pentru societate-tehnologie - La interfata sistemelor socio-ecologice si socio-tehnice**(Verena van Zyl-Bulitta ,Germania); **Transdisciplinaritatea si educatia ecologica: un dialog intre filosofile estice si vestice in privinta gandirii relatiei dintre fiinta umana si natura**(Samuel Lopes

Pinheiro , Brazilia); **Transdisciplinaritatea si viata: noi drumuri ale cunoasterii**(Ignacio Ramon Beltran, Mexic); **Examinand lipsa de adapost prin "gandirea locuintei cladirii"**(Pamela Heckel , SUA); **Modelul sferei autoritatii. O abordare semiofizica** (Ioan G. Pop , Romania); **Transdisciplinaritatea si constiinta: un model integrat** (Arthur Versluis , SUA); **Tertul exclus-inclus si tertul ascuns-aparent in teorie si practica, in stiinta si psihanaliza** (Cristian Andrei Tataru , Romania); **Forme ale realitatii si cunostintelor in abordarea transdisciplinara a lui Pavel A. Florenski**(Diana Del Mastro, Polonia); **Etica virtutii reflectata in pictura murala, in Biserica Romana**(Toderita Rusu ,Romania); **Rolul spiritualitatii in succesul de a fi transdisciplinarity, in cazul programului de reducere a stresului bazat pe atentie si a angajamentului social** (Zizhuo Shi , Taiwan); **Educatia pentru comportament neadecvat intr-o lume bine organizata: Dialog reflectorizant pe doi ani - experienta scolii doctorale transdisciplinare** (Viktor Dorfler, Anglia si Baracska Zoltan , Ungaria); **A fi sau nu a fi transdisciplinar, aceasta este noua intrebare**(Florent Pasquier si Basarab Nicolescu, Franta); **A fi transdisciplinar - o abordare esentiala pentru crearea unei infrastructuri fizice durabile pentru umanitate**(Sanjaya Senadheera , SUA); **Restorologia, Fiinta transdisciplinara a transiterii culturale**(Alfredo Vega Cardenas ,Franta); **Arta si Transdisciplinaritatea in America Latina** (Claudia Cabrera , Mexic); **Abordarea transdisciplinara in validarea cunostintelor relevante** (Jolan Velencei ,Ungaria); **Transdisciplinaritatea si Spiritualitatea in Invatamantul Superior din Chile**(Daniel Neira ,Chili).

Mesele rotunde au fost moderate de Prof. Dr. Atila Ertas (USA), Prof. Dr. Derrick Tate (China), Dr. Vistrian Maties (Technical University of Cluj-Napoca and CIRET, Paris), Prof. Mirela Muresan (Romania), Prof. Dr. Esin O. Isik (Turkey), Prof. Dr. Peter J. **Whitehouse** (Canada), Prof.univ.Dr. Pr.. Ioan Chirila (Romania) , Dr. Magda Stavinschi (Institutul de Studii Transdisciplinare in Stiinta, Spiritualitate, Societate (IT4S), Bucuresti si CIRET, Paris), Prof. Dr. Raymond Yeh (USA) , Dr. Sacha Kagan (Germany) si Prof. Dr. Daniel **Neira** (Chili).

Cele peste 80 de comunicari stiintifice , sustinute in limba engleza, urmeaza sa fie, in curand, publicate in volum.

Seara, la cina ,invitatii s-au delectat cu cantece traditionale romanesti, inerpretate de Corala Psalmodia Transilvanica, dirijata de Pr.Prof. Dr. Vasile Stanciu, decanul Facultatii de Teologie Ortodoxa. Cu aceasta ocazie, gazda Congresului, rectorul Universitatii "Babes-Bolyai", Ioan Aurel Pop, a moderat o discutie pe tema "Transilvania, inima Romaniei".

Congresul s-a incheiat cu o minunata excursie care a inclus Mina de sare din Turda, Muzeul de icoane pe sticla "Zosim Oancea" din Sibiel, Muzeul civilizatiei populare traditionale din Dumbrava Sibiului si Centrul istoric al Municipiului Sibiu.
